У нумары: Гродна · Вынікі анкеты · Конкурс

У гонар знамянальных гадавін

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 19 (274) | ГОД VII | БЕЛАСТОК 13 МАЯ 1962 | ЦАНА 60 ГР.

ІНТЭРВ'Ю

з Сакратаром ГП ТППР Тадэушам Ксёнжкам

У 1962 годзе беларускае грамадства будзе адзначаць 80-ую гадавіну з дня нараджэння Янкі Купалы (25 чэрвеня) і Якуба Коласа (3 лістапада). Побач з гэтым у чэрвені прыпадае 20-ая гадавіна смерці Я. Купалы. Набліжаецца таксама 100-ая гадавіна студзеньскага паўстання і выхаду ў Беластоку першага беларускага друкаванага органу «Мужыцкай праўды», рэдагаванай Кастусём Каліноўскім.

Галоўнае праўленне Таварыства польска - савецкай дружбы намячае наладзіць рад цікавых і каштоўных мерапрыемстваў, якія б урачыста адзначылі гэтыя гадавіны. Вось мы звярнуліся да Сакратара ГП ТППР тав. Тадэуша Ксёнжка з просьбай аб інтэрв'ю, каб пазнаёміць нашых чытачоў з планамі гэтай арганізацыі на бліжэйшы час.

1. Просім паінфармаваць нас аб дагэтуляшніх працах, накіраваных на папулярызацыю ў нашай краіне дасягненняў Савецкай Беларусі.

— Галоўнае праўленне Таварыства польска - савецкай дружбы пакладае шмат намаганняў, якія б паглыбілі сяброўства польскага грамадства знаёмства з рознымі праявамі жыцця яго бліжэйшага суседа — беларускага народа. Прыкметныя зрухі ў гэтым напрамку наглядаем пасля абмену восенню мінулага года дэлегацыямі паміж ГП нашага Таварыства і праўленнем Таварыства беларуска - польскай дружбы ў Мінску. У выніку гэтых сустрэч і праведзеных у той час сяброўскіх гутарак Ваяводскае праўленне ТППР у Варшаве наладзіла Дэкаду беларускай культуры на Мазоўшы, а гурток аматараў беларускай культуры пры ТППР у Кракаве выдатна ажывіў сваю карысную дзейнасць. У клубах ТППР на тэрыторыі ўсёй краіны былі наладжаны выстаўкі, прысвечаныя поспехам БССР у розных галінах яе эканамічнага і культурнага жыцця. Асабліва ў Дні асветы і педагогікі багата і разнастайна былі прадстаўлены дасягненні Беларусі.

Працягваючы пачатую дзейнасць у Дні асветы і педагогікі, ГП ТППР пры дапамозе адпаведнай арганізацыі ў Мінску наладзіла ў Польшчы вандроўную выстаўку прац вучняў прафесіянальных школ Мінска. У гг. выстаўка будзе экспанавацца ў Беластоку.

2. Як выглядае зараз падрыхтоўка да ўрачыстасцей і розных мерапрыемстваў з выпадку набліжаючыхся гадавін?

— Згодна з планамі супрацоўніцтва паміж Таварыствам польска - савецкай дружбы і Таварыствам савецка - польскай дружбы ў Маскве, у рамках сёлеташніх Дзён асветы, кнігі і друку Таварыства наладзіць урачыстасці з выпадку васьмідзесяцігоддзя з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа. Прадбачваем арганізацыю навукова - папулярнай сесіі, прысвечанай літаратурнай творчасці гэтых двух выдатных прадстаўнікоў беларускай культуры. У час сесіі асаблівую ўвагу звернем на абмеркаванне багатых традыцый польска - беларускага літаратурнага супрацоўніцтва ў мінулым і ў наш час. Намячаем таксама наладзіць урачыстыя вечары ў Варшаве, вечары ў ваяводскіх гарадах з удзелам дамоў культуры і святліц. Да нас з БССР прыедуць вядомыя прадстаўнікі беларускага спеву і музыкі, каб пазнаёміць польскае грамадства з багатым фальклорам гэтага народа, з якога вусна-паэтычнай спадчыны шмат пачэрпнулі ў сваёй творчасці Купала і Колас.

(Працяг на стар. 3)

Камітэт па Ленінскіх прэміях прысудзіў Пятрусю Броўку Ленінскую прэмію 1962 года за кнігу вершаў «А дні ідуць». Адначасова Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прысвоіў Пятрусю Броўку ганаровае званне Народнага паэта Беларускай ССР.

Пятрусь Броўка нарадзіўся 25 чэрвеня 1905 г. у вёсцы Пуцілкавічы, Віцебскай вобласці, у беднай сялянскай сям'і. Працаваў сакратаром мясцовай камсамольскай ячэйкі і старшынёй сельсавета. У 1931 г. скончыў літаратурна - лінгвістычнае аддзяленне педфака Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

Пачынае друкавацца ў 1926 г.

П. Броўка — член ЦК Камуністычнай партыі Беларусі, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР, член - карэспандэнт Акадэміі навук БССР, старшыня Праўлення Саюза пісьменнікаў БССР.

Пятрусь Броўка

ЯК ЛІСТ ДУБОВЫ

Не страшна мне
Ні твань, ні багна,
Ані віхуры гул і свіст —
Я за жыццё схапіўся прагна,
Як за галлё
Дубовы ліст.

Па восені,
Мядзяны, дужы,
Між хмурай сцыні ён гарыць...
Трасуць яго ветры і сцюжы,
А ён адно ў адказ —
Звініць.

Калі зімой
Мятлюга грае
І злосна шчэрыцца мароз,
Ён, як далонню, прыкрывае
Галінку тую,
Дзе прарос.

І толькі ў ясны дзень
Вясновы,
Калі красуе ўсё вакол —
Перад лісткам зялёным, новым
Ён ціха падае
На дол.

ВЫНІКІ АНКЕТЫ

ЧЫТАЧЫ АБ »НІВЕ«

І так, наша анкета закончылася. Падведзены вынікі, вызначаны прапановы, разлясаваны ўзнагароды. Засталося толькі паведаміць аб усім гэтым чытачоў. Скажам адразу, анкета нас парадавала: беручы пад увагу сярэдні наш тыраж (каля 5 тыс.), карысталася яна вялікім поспехам. Прыслана 82 анкеты. Важных 80 (2 чытачоў прыслалі анкеты двойчы і паўторная анкета не бралася пад увагу). Асноўная маса ўдзельнікаў з вёскі (67). Калі ідзе аб тэрыторыю, то пераважна анкеты прыйшлі з Беласточчыны. На першым месцы Гайнаўскі павет (31). Далей ідуць: Бельскі павет (15), Беластоцкі (14), Сакольскі (5), Сямяціцкі (3), Аўгустоўскі і Лапскі па адной і горад Беласток 2 анкеты. З іншых ваяводстваў прыслана 8 анкет. Характэрна, што больш-менш так і ўкладаюцца прапорцыі размяшчэння наогул нашых чытачоў. Гэта значыць, што наша анкета можа служыць даволі аб'ектыўным наглядным паасобнікам пры апрацоўцы пытання чытальніцтва «Нівы». Калі так, дык вымушаны прызнацца, што чамусьці не далюбліваюць нас жанчыны (хоць у анкеце аб гэтым казалі нам самыя прыго-

(Працяг на стар. 4)

ВЕСТКІ з БССР

ГРОДНА

Вуліца Ажэшка

На маляўнічых берагах Нёмана раскінуўся адзін з прыгажэйшых гарадоў рэспублікі — Гродна. Гэта старарускі горад, гаспадарка і культура якога цесна звязаны былі з гаспадаркай і культурай гарадоў Кіеўскай Русі. Аб гэтым сведчаць многія гістарычныя дакументы і вынікі археалагічных раскопак у горадзе, у раёне Замкавай гары, якія даюць уяўленне аб высокай матэрыяльнай культуры старажытнага Гродна. Першыя летапісныя звесткі аб ім носяцца да 1128 г. у той час быў ён ужо сталіцай вялікага Гродзенскага княства.

Ад 1376 г. Гродна пераходзіць у рукі выдатнага дзяржаўнага дзеяча Літоўскага княства — Вітаўта.

Нягледзячы на шматвяковую гісторыю, Гродна, як і іншыя гарады Беларусі, развіваўся ва ўмовах царскага самаўладства вельмі слаба. Тут нават у канцы XIX ст. і ў пачатку нашага стагоддзя пераважалі невялікія саматужныя прадпрыемствы, з дрэннымі ўмовамі працы ў іх.

Да 1939 г. становішча працоўных Гродна было вельмі дрэнным. Прамысловасць пышла да поўнага занепаду. Былі зачынены або вывезены ў цэнтральныя раёны Польшчы

(Працяг на стар. 4)

СПРЭЧКІ АБ ПАЎНОЧНАЕ БАРНЕО

Незвычайна хутка знікае з паверхні нашай планеты каланіялізм. Не заўсёды аднак і не ўсюды барацьба заняволеных народаў за незалежнасць мае характар узброеных паўстанняў.

Здараецца і так, як, напрыклад, у Паўночным Барнео. Вось некалькі дзён таму назад Ніжэйшая палата Філіпінскага парламента заклікала ўрад да намаганняў, якія вярнулі б гэтую тэрыторыю. Як вядома, яна з'яўляецца зараз брытанскай калоніяй. Гэтыя звесткі былі ўспрыняты ў Лондане з вялікай заклапочанасцю. Калі б, менавіта, урад Філіпін дасягнуў сваёй мэты, дык Вялікабрытанія страціла б апошнюю вялікую калонію на Далёкім Усходзе. Не падабаюцца гэтыя дамаганні Філіпін таксама і Малайскай Рэспублікі. Будучы шчыльна звязанай з Вялікабрытаніяй, яна разлічвае на пэўныя карысці ў выпадку захавання англійскай уласнасці на Пацыфіку.

Як з гэтага бачым, ужо трох партнёраў цікавіцца лёсам Паўночнага Барнео. А неўзабаве пераканаемся, што гэта яшчэ не ўсе, якія прагным вокам глядзяць на гэты маляўнічы востраў. Спярша, аднак, аб прычынах спрэчак. Пачаткова ўсё было глупствам. Некалькі год пасля заканчэння другой сусветнай вайны спадчыннікі былога султана Сулу выцягнулі з сейфаў дагаворы, падпісаныя іх продкам з англічанамі. На іх аснове яны мелі атрымліваць пажыццёва сур'ёзныя грашовыя дапамогі. Аднак, здаецца, дагэтуль яны нічога не атрымалі, і вось справа ізноў апынулася на парадку дня.

Як вынікае з дакументаў, у 1877 і 1878 г.г. султаны Брунеі і Сулу згадзіліся пераказаць свае правы да Паўночнага Барнео брытанскаму сіндыкату, заснаванаму Альфрэдам Дэнтам і баронам Дэ-Овэрбек. Султан Сулу сцвердзіў (1878 г.):

«Ад нашага ўласнага імя, ад імя нашых спадчыннікаў і наследнікаў (гэтую каралеўскую форму падыктавалі яму мусіць англічане — Ул. Л.) ...пераказваем і аддаем... барону Дэ-Овэрбек і Альфрэду Дэнту... а таксама іх спадчыннікам і супольнікам назаўсёды ўсе правы і ўсю ўладу, якую маем над належачымі да нас тэрыторыямі і землямі на востраве Барнео... і астравах, размешчаных радыусам у 3 марскія мілі ад яго берагоў...»

За гэтую вялікадушнасць султан і яго спадчыннікі мелі атрымліваць штогод 5 тыс. малайскіх долараў.

Пазней, у 1903 г., султан пацвердзіў гэты дакумент, за што англічане дадалі яму яшчэ 300 малайскіх долараў у год.

На аснове ўсіх гэтых фактаў і дакументаў сёняшнія дамаганні Філіпін з праўнага пункту гледжання павінны здавацца неабгрунтаванымі. Так, аднак філіпінцы маюць другія аргументы. — Султан, — гавораць яны, — не меў права распараджацца лёсам гэтай тэрыторыі. А калі б нават і меў такія правы, дык намерваўся толькі здаць у арэнду, а не аддаць гэты востраў англічанам. У гэтым месяцы філіпінцы абмяркоўваюць, што значыць іх слова «пад'як», якое англічане пераклалі на «аддаць», а не на «здаць у арэнду». Пакінем, аднак, гэтыя моўныя кручкі, калі маем у руках асноўны закід, што султан не меў права аддаваць камусьці Паўночнае Барнео. — Чаму ж? — спытаемся. Дык вось таму, што ўжо тады, у 1878 г., незалежная ўлада над гэтай тэрыторыяй не была ў руках султана, а належала да Іспаніі. Ужо ў 1836 — 1851 гг. папярэднік тагачаснага султана заключыў, здаецца, шмат дагавораў з Іспаніяй, якія фактычна аддавалі ёй уладу над Барнео. Інакш кажучы, малодшы султан аддаў англічанам тое, што не было ўжо яго ўласнасцю; зусім так як варшаўскі Антэк, які прадаваў селяніну трамвай.

Дык з гэтага ўсяго вынікае, што ў спрэчкі аб Паўночнае Барнео павінна таксама ўключыцца і Іспанія. А калі гэтага не зробіць, дык не толькі таму, што мае зараз шматлікія ўнутраныя турботы; вось Вялікабрытанія, даведаўшыся аб старых дагаворах, аддала Іспаніі ў форме кампенсата некалькі астравоў у архіпелагу Сулу, зразумела, найменшых і найбольш бедных.

Цэлай гэтай гісторыяй цікавяцца таксама і Злучаныя Штаты. Вядома ж, што ў 1898 г. ЗША афіцыяльна заступілі Іспанію ў яе каланіяльнай «апецы» над Філіпінамі. ЗША ужо тады прызналі правы Вялікабрытаніі да Паўночнага Барнео. Аднак амерыканская «апека» закончылася, прынамсі фармальна, у 1946 г., калі Філіпіны здабылі незалежнасць. Сёння гэтыя незалежныя Філіпіны карыстаюцца падтрымкай амерыканцаў, адзначаюць, што свабодны ўрад не можа быць звязаны дагаворамі, накінутымі каланіяльнымі ўладамі. Выступаючы ў ролі «абаронцаў свабоды», амерыканцы падтрымоўваюць гэты тэзіс, хаця па сутнасці разыходзіцца ім толькі аб умацаванне ўласных уплываў на Філіпінах і наогул на Далёкім Усходзе. Нічога тады дзіўнага, што Вялікабрытанія выступае як абаронца пагадненняў, якія павінны захоўваць адвечную, незалежную ад гісторыі сілу.

Як бачым, кожны бароніцца як можа, хаця ніхто не спытаў у народа Барнео, што ён сам думае аб сваім лёсе.

Ул. Лазінскі

Усеагульная забастоўка лясных рабочых у Белавежскай пушчы 3)

МАБІЛІЗАЦЫЯ СІЛ

Барыс Нікіцюк

Пад уплывам аб'ектыўных фактараў (крызісу) і палітычна - арганізацыйнай працы камуністаў узрастае грамадская і палітычная актыўнасць лясных рабочых. Крысталізацыя думкі аб неабходнасці забастовачнай барацьбы, каб прымусіць Дырэкцыю адмяніць зніжэнне зарплаты, прапагандаваная КПЗБ усё больш знаходзіць падтрымку ляснога пралетарыяту, асабліва пасля пераможных выступленняў рабочых лесапілкі ў Гайнаўцы і ў Белавежы ў месяцах лютым і сакавіку.

КЦ КПЗБ у чэрвеньскім звароце «Да ўсіх лесапільных рабочых і лясных рабочых Гайнаўкі, Белавежы і Нурца» заклікала да арганізавання рабоча - сялянскіх дэманстрацый, забастовак пад лозунгам супраць фашысцкаму закону аб беспрацоўі, аб зніжэнні зарплаты, аб скарачэнні штатаў, за хлеб і працу, за стварэнне левай апазіцыі ў прафсаюзным руху. Партыя мабілізавала лясных рабочых да салідарнага супрацьстаўлення нявольніцкай эксплуатацыі шляхам барацьбы. Аднак поспех у правядзенні гэтай кампаніі быў залежны ад актыўнага ўдзелу КПЗБ, КСМЗБ і іншых левых арганізацый. Але партыя ў гэты час перажывала сур'ёзныя цяжкасці, рады партыі радзелі ў сувязі з арыштамі яе дзеячоў у 1931 і 1932 гадах. Часткова ўдалося адбудаваць арганізацыйную сетку, аднак адчуваўся недахоп у радах партыі здольных актывістаў.

У палове 1932 г. паклікана Гарадскі камітэт КПЗБ у Гайнаўцы (сакратаром быў А. Бялэк), палепшылася сітуацыя ў Раённым камітэце ў Навасадах каля Гайнаўкі (кіравалі ім Марыя Галёнка і Ян Вэрэмюк) і ў Белавежы (сакратаром была Вольга Габец). Пушчанская тэрыторыя ахоплівала сваімі палітычнымі ўплывамі Раённыя камітэты ў Кляшчэлях, Ваўкавыску, Павлах і Пружанах. Пасрэдна або беспасрэдна ў працуючым у лесе асяроддзі палітычную работу праводзіла каля 25 ячэек КПЗБ. Члены складаліся перад усім з рабочых сялянскага паходжання. Меншы ўплыў мела партыя ў асяроддзі беззямельных лясных рабочых.

Шматлікай партыяй на гэтай тэрыторыі была Польская сацыялістычная партыя. Сядзіба яе павятовых улад знаходзілася ў Бельску Падляшскім, якія палітычна ўздзейнічалі на рабочых пры дапамозе камітэтаў у Гайнаўцы, Белавежы, Чарлёнцы, Будах, Пашуцкіх Будах і Грудках.

У гэтай партыі перавагу мела лева-адзінафрантовая плынь, асабліва вельмі выразна адзначылася ў 1933 годзе. Прадстаўнікамі яе былі: Эдуард Грыневіч — сакратар Рабочага павятовага камітэта ППС, Ян Патэр — сакратар Камітэта ППС у Гайнаўцы і члены Сікінгер, Антон Бурабаш, Лазьны ў Белавежы, Баляслаў Цэлей у Будах, Францішак Вітчак і Антон Тапаровіч у Чарлёнцы. Іх ідэйным правадыром быў пасол на сейм — Станіслаў Дзібуа.

Побач нерашучых былі дзеячы ППС з выразным права - нацыяналістычным аблічам. Прадстаўніком апошніх быў дэмагог Пасяк, член ППС у Белавежы. Найбольш моцны ўплыў мела ППС у лясных рабочых асяроддзях, але амаль што не мела ніякага ўплыву ў сялянскім асяроддзі.

Найбольш масавай арганізацыяй рабочых быў Класавы прафесіянальны саюз рабочых драўлянай прамысловасці. Нешматлікі матэрыял дазваляе толькі арыенціровачна акрэсліць, што каля 500 лясных рабочых было членамі гэтага саюза. Пераважна сюды належалі беззямельныя рабочыя. Саюзам кіравала Акруговае праўленне ў Гайнаўцы пры дапамозе Аддзелаў. Побач з ППС-аўцамі, беспартыйнымі быў у Акруговым праўленні член КПЗБ — Андрэй Несцярук. У Класавым саюзе скрыжоўваліся ўплывы дзвюх партый, прычым уплывы КПЗБ узраслі пад канец 1932 г. і ў пачатку 1933 г. Але рашуча перавышала палітычная пазіцыя КПЗБ у Прафсаюзным саюзе малазямельных сялян, якога гмінныя гурткі дзейнічалі ў Масеве, Ласінпы і Белавежы. На чале Праўлення аддзела побач з Э. Грыневічам былі вядомыя дзеячы КПЗБ — Навасад і Астроўскі.

Становішча матэрыялаў і дакументаў не дазваляе акрэсліць тактыкі ППС у справе абароны інтарэсаў лясных рабочых, можна толькі адлюстраваць пасрэдна паводле дакументаў ЗЗРПД. З аб'явы Аддзела праўлення п.з. «Аб працу і хлеб для рабочых у Белавежскай пушчы», якая была змешчана ў «Работніку» ад 1932 г. вынікае, што намаганні саюза ў перыяд вясны і лета 1932 г. ішлі ў напрамку аказваць націск шляхам спакойных перагавораў на лясную адміністрацыю і староства аб павышэнні зарплаты. Але ў гэтай жа аб'яве выразна адчувалася расчараванне адносна выбранай формы

(Працяг на стар. 4)

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

Гольдрынгам цікавіцца гестапа

— Вам тэрміновае заданне генерала, Гольдрынг, — сказаў Лютц. — Трэба знайсці зручнае месца для мінамётных практыкаванняў. Трэба, каб месца было закрытае. Выпрабоўваць будзем новыя запальныя міны.

Захапіўшы зброю, Генрых накіраваўся на паўночны захад ад Сан-Рэмі. Кіламетраў за пяць дарога змянілася ў трапінку, якая вывяла яго на камяністую пустэчу. Толькі з аднаго боку гэтага прыроднага палігона расло некалькі дрэў, за якімі размясціліся вінаграднікі, з другога тырчэла скала. «Якраз тое, што трэба», падумаў Генрых і рушыў далей, каб абыйсці ўсю пляцоўку. Калі ён апынуўся пад дрэвамі, да яго даляцелі галасы. Азірнуўшыся, Генрых убачыў на супрацьлеглым канцы двух цывільных французаў, якія толькі што выйшлі з-за скалы. У аднаго з іх вісеў на шыі нямецкі аўтамат. Яны ішлі ў напрамку вінаграднікаў і голасна гутарылі.

Схаваўшыся за дрэва, Генрых моцна сціснуў свой пісталет і не зводзіў вачэй з тых двух, што набліжаліся. Калі партызаны былі ад яго ўжо метраў за шэсць, ён раптам выскачыў з-за дрэва і крыкнуў:

— Олюме!

Яшчэ не сцяміўшы, што сталася, партызаны спыніліся і, убачыўшы накіраваны на іх пісталет, паднялі рукі.

— Турне ву! — загадаў Генрых.

Не апускаючы рук, партызаны павярнуліся спіною да Генрыха.

— Адзін ваш рух, і я страляю! — папярэдзіў Генрых, набліжаючыся да затрыманых. Генрых зняў з партызана пісталет і абшукаў кішэні. У аднаго знайшоў гранат, у другога — бельгійскі браўнінг.

— Апусціце рукі і ідзіце ў цень! — загадаў Генрых.

Цяпер ён мог ім прыгледзецца. Адзін меў год сорак, другі быў, хіба, аднагодкам Гольдрынга. Яго вялікія чорныя вочы глядзелі не Генрыха з нянавісцю.

— Макі? — спытаў Генрых.

— Так! — цвёрда адказаў малодшы.

— Ялопы! — з сэрцам сказаў Генрых. — Ходзіце са зброяй, а не ўмееце трымаць яе напагатове.

Партызаны пераглянуліся.

— Ідзіце да тае скалы! — загадаў Генрых. — Зброю я палажу тут. Калі я скрыюся, можаце ўзяць яе і ісці, куды вам трэба. Толькі добра запамятайце гэту навучку!

Партызаны нічога не разумелі. Нічога не зразумела і старая сялянка, якая, скрытая ў вінаградніку, сачыла за ўсёй гэтай сцэнай.

Неўзабаве Генрых дакладваў гаўптману аб цудоўнай пляцоўцы для выпрабаванняў новых мінамётаў.

— А калі адбудзецца гэтае выпрабаванне? — спытаў ён Лютца.

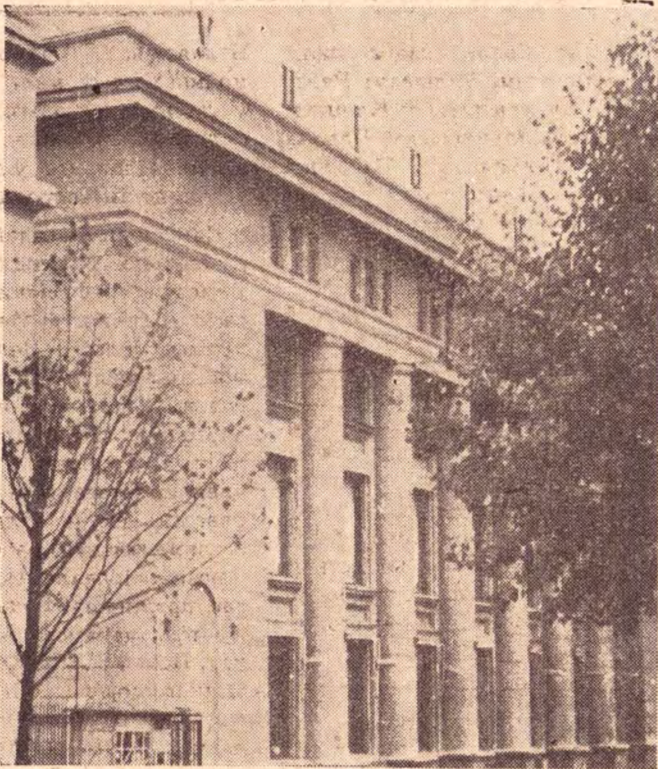
— На днях. Думаю, што генерал адкладваць не будзе. Тым больш, што мінамёты і міны выпрабляюцца побач.

— Ну, гэта ўжо вы, хіба, памыляецеся! У аколіцы

44 45 46

(Працяг са стар. 1)

ГРОДНА

Новы універмаг

шматлікія прамысловыя прадпрыемствы. Павялічылася колькасць беспрацоўных.

Пасля ўз'яднання ў 1939 годзе заходніх вобласцей Беларусі ў адзіную Беларускую Савецкую Сацыялістычную дзяржаву пачалося шпаркае эканамічнае і культурнае развіццё Гродна. Ужо ў першыя гады былі рэканструяваны, расшыраны і пушчаны ў ход старыя прадпрыемствы, пабудаваны новыя. Гродна, як і іншыя гарады Беларусі, быў па-варварску разбураны фашысцкімі захопнікамі.

Зараз жа пасля вайны разбураная гаспадарка Беларусі стала шпарка абнаўляцца. У пачатку 1945 года ў Гродна ўжо працавала 17 прадпрыемстваў. А праз год адбудавана яшчэ 6 прадпрыемстваў.

У цяперашні час прамысловыя прадпрыемствы Гродна выпрабляюць разнастайную прадукцыю, якая ідзе за межы горада і Беларусі. Вядучае месца займаюць прадпрыемствы лёгкай прамысловасці і вытворчасць прадметаў бытавога абслугоўвання.

Вялікае значэнне маюць: тонкасуконны камбінат, тытунёвая фабрыка і іншыя.

Гродна — не толькі вялікі прамысловы цэнтр рэспублікі. Не апошняе месца ён займае і па падрыхтоўцы спецыялістаў з вышэйшай і сярэднетэхнічнай адукацыяй. Тут працуюць тры вузы: педагагічны, сельскагаспадарчы і медыцынскі інстытуты.

З сярэдніх спецыяльных навуковых устаноў можна назваць такія, як музыкальна - педагагічнае, культурна - асветнае, будаўнічае, тэхнічнае вучылішчы і іншыя. У 1959 — 1960 навучальным годзе працавала 20 агульнаадукацыйных школ.

Да паслуг працоўных горада маецца драматычны тэатр, 4 кінатэатры, шмат кінаўстановак у вышэйшых навуковых установах, дамах культуры, прафсаюзных клубах, 45 чырвоных куткоў, Палац культуры тэкстыльшчыкаў, амаль 100 бібліятэк.

У бягучай сямігодцы гаспадарка Гродна дасягне новага пад'ёму. Тонкасуконны камбінат будзе значна пашыраны. Пачалі будову бавоўнапрадзільнай фабрыкі. Да канца сямігодкі будзе закончана будова абутковай фабрыкі і іншыя.

Але самай аграмаднай будоўляй з'яўляецца Гродзенскі азотнатукавы завод. Гэта адзін з першых азотнатукавых заводаў Беларусі.

Архітэктурны помнік XII стагоддзя — Каложская (Барыса - Глебская) царква

У гонар знамянальных гадавін

(Працяг са стар. 1)

Да святкавання 80-ай гадавіны з дня нараджэння Я. Коласа ГП ТППР выпусціць рад спецыяльных выданняў у выглядзе брашур, папулярных публікацый, бібліяграфію і г.д. Спадзяемся, што ў Польшчу прыедзе адзін з выдатных беларускіх літаратурных крытыкаў, які прачытае ў розных гарадах рад лекцый аб жыццёвым і творчым шляху Я. Купалы і Я. Коласа.

3. А якія мерапрыемствы плануе наладзіць ГП ТППР у гонар сотай гадавіны студзеньскага паўстання?

— Восенню гэтага года Галоўнае праўленне Таварыства, рыхтуючыся да ўрачыстага адзначэння гадавіны паўстання 1863 г., запачаткуе шырокую працу, накіраваную на папулярызацыю багатых традыцый дружбы паміж польскім народам, а народамі рускім, беларускім і літоўскім у другой палове XIX ст. Асаблівую ўвагу звернем на ўдзел беларускіх і літоўскіх сялян, узначаленых у студзеньскім паўстанні Кастусём Каліноўскім. А гэта, у сваю чаргу, станецца дасканалай акозіяй да папулярызацыі сярод польскага грамадства такіх выдатных беларускіх дзеячоў і літаратараў, як В. Дуніна-Марцінкевіча — першага перакладчыка ў славянскім свеце «Пана Тадэўша» і Францішка Багушэвіча, якія прымалі ўдзел у паўстанні 1863 года.

Маем надзею, што аддзяленне Польскага гістарычнага таварыства ў Беластоку сумесна з Ваяводскім праўленнем ТППР наладзіць навукова-папулярную сесію, прысвечаную паўстанню. У час такой сесіі самай большай увагі заслугоўвала б абмеркаванне справы сумеснага ўдзелу палякаў і беларусаў у нацыянальна - вызваленчай барацьбе на Беласточчыне.

Усе гэтыя польска - беларускія традыцыі, якіх пачаткаў можам шукаць у барацьбе польскіх і смаленскіх палкоў пад Грунвальдам, а якія расквітнелі ў супольным змаганні супраць царскага самадзяржаўя і асабліва ў перыяд, калі нараджалася самасвядомасць беларускай нацыі, з'яўляюцца незвычайна каштоўнымі і блізкімі сэрцу кожнага паляка і заслугоўваюць на самую шырокую і ўсебаковую папулярызацыю ў Народнай Польшчы.

Правёў інтэрв'ю **МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ**

ВУЧЫЦЬ І ВУЧЫЦЦА

Галоўнай праблемай VIII Акруговага З'езда Саюза польскіх настаўнікаў, які адбыўся ў Беластоку ў месяцы красавіку, была рэформа нашага школьніцтва ў бліжэйшыя гады. І вакол яе сканцэнтраваная была праблематыка даклада і ўсяе дыскусіі.

Менавіта рэформа школьніцтва. Пераход на сістэму 8-класнага абавязковага навучання патрабуе павелічэння актывізацыі настаўнікаў. Перш за ўсё ў напрамку палітэхнічнай падрыхтоўкі. І тут рашучай у сучасных умовах (недахоп спецыялістаў, так зв. універсальных настаўнікаў) павінна быць пакуль што самаадукацыя. **«Намаганні сучаснай школы павінны канцэнтравацца на дасягненнях як найлепшых вынікаў у навучанні, умацаванні і развіцці сацыялістычнага напрамку выхавання — наблізення дыдактычна - выхаваўчага працэсу да жыцця...»** Словы гэтыя, сказаныя на З'ездзе сакратаром ВК ПАРП тав. Яўгеніям Цюрусем, вельмі трапна акрэсліваюць заданні настаўнікаў і вызначаюць мэтанакіраванасць у іх паўсядзённай складанай працы.

Сёння вельмі важным з'яўляецца, каб юнак пасля заканчэння 18-ці год быў падрыхтаваны да жыцця, мог сустрэць яго з адкрытымі рукамі і свядома кіраваць адрэзкам жыцця, які дaручыць яму грамадства. На сколькі складаная справа тут на вёсцы, на столькі шырокім фронтам наступаецца на палітэхнізацыю ў вясковых школах. Сёння можна ўжо сцвердзіць, што ў рэалізацыі 8-класнага абавязковага навучання вялікі крок уперад зрабілі школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Але яны абдымаюць яшчэ невялікі лік вёсак і моладзі і з'яўляецца пакуль што крыху больш, чым уступам у набліжэнні школы да жыцця ў вясковым асяроддзі.

На Беласточчыне да праблемы ўзрасла справа незакончвання школы ў тэрміне. Як паказваюць дадзеныя, пачатковую школу тэрмінова закончвае ў нас толькі 62% вучні, сярэднюю агульнаадукацыйную — 40% і прафесіянальную (розных тыпаў) — 50% вучняў. Несумненна, што часткова вінаваты ў гэтым праграмы паасобных тыпаў школ. Яны перагружаны матэрыялам у галіне прадметаў, якія менш прыгодныя ў жыцці, а хутчэй за ўсё варта тут правесці рэформу навучання ў сярэднім школьніцтве: гуманістычныя і матэматычна - прыродазнаўчыя ліцэі. Гэта важна, бо агульнаадукацыйныя сярэднія школы «не здаюць экзамену» ў практыцы сучаснага жыцця. Іх абсальвенты, што застаюцца па-за здабыццём вышэйшай адукацыі, не валодаюць ніякай спецыяльнасцю. Для многіх вучняў ліцэяў стварае гэта ў нейкай ступені бесперспектыўнасць, што адмоўна адбіваецца ў засвойванні шырокага праграмнага матэрыялу. Калі ідзе аб пачатковыя школы, дык прычына незакончвання іх у тэрміне мае ўжо іншы характар.

На з'ездзе падкрэслівалася, што толькі 14,9% настаўнікаў, якія працуюць у пачатковым школьніцтве, мае больш чым поўную сярэднюю адукацыю. І гэта хіба мае свой адмоўны ўплыў на вынікі ў навучанні. Нават здольнаму педагогу

(Працяг на стар. 5)

Сан-Рэмі я не бачыў ніводнага прыдатнага для гэтага прадпрыемства.

Лютц усміхнуўся.

— А па дарозе вы не прыкмецілі невялічкага завода?

— Кіламетраў за паўтара?

— Так.

— Ніколі не паверу! Гэта ж нейкі кустар там сядзіць.

— Гэта звонку. Увесь завод пад зямлёю. Там працуе звыш тысячы палонных — рускіх, французаў, палякаў. Пад зямлёй яны працуюць, спяць і... паміраюць. Іх і хаваюць пад зямлёю.

— Хітра прыдумана! — выхапілася ў Генрыха.

Зазвінеў званок.

— Мяне выклікае генерал, — сказаў Лютц і развітаўся з Генрыхам.

Генерал у кабінеце быў не сам. Насупраць яго сядзеў кіраўнік службы СД маёр Мілер.

— Гер Лютц, — пачаў генерал, рукою паказваючы на крэсла, — маёр цікавіцца вашаю думкаю пра лейтэнанта фон Гольдрынга.

Лютц здзіўлена глянуў на генерала.

— Я знаёмы з лейтэнантам Гольдрынгам з першага дня яго прыбыцця сюды і магу сказаць адно — гэта культурны, здольны і цалкам надзейны афіцэр.

— Як бачыце, гер Мілер, думка майго ад'ютанта цалкам супадае з маёй, — сказаў Еверс.

— Я таксама, гер генерал, не маю сумненняў у добранадзейнасці барона фон Гольдрынга, але ёсць сігнал. Апрача гэтага, наш абавязак праверыць кожнага новага афіцэра, які мае доступ да сакрэтных дакументаў. Думаю, вы дапаможаце зрабіць гэту праверку.

— Але якія адносіны маем да гэтага мы? — спытаў Еверс.

— Трэба, каб вы выслалі барона ў камандзіроўку ў Ліён. Гэта дапаможа здзейсніць распрацаваны намі план. Найлепш паслаць яго з пакетам на адрас штаба корпуса. Рэшту мы бярэм на сябе.

* * *

Каля атэлья «Тэмпль» Генрых сустрэў старую сялянку. Ён бы, напэўна, не прыкмеціў яе, калі б жанчына не акінула яго доўгім ласкавым позіркам і першая не прывіталася:

— Бонжур, месье!

— Бонжур, мадам! — адказаў здзіўлены Генрых. З уласнага вопыту ён жа пераканаўся, што французы пазбягаюць здароўкацца з немцамі.

Увайшоўшы ў атэль, Генрых хацеў падняцца да сябе, але яго спыніла мадам Тарваль. Гэтым разам на яе губах не зэяла звычайная ўсмешка гаспадыні атэля. Яна была ўсхваляваная і вочы яе дзівіліся з незвычайнай лагоднасцю і неяк пытальна.

— О, барон, вы мне зрабілі такую паслугу! — сказала яна.

Нічога не разумеючы, Генрых здзіўлена глянуў на гаспадыню атэля. Яна наблізілася да яго і прашаптала:

— Так, так, незабыўную, незабыўную паслугу! Я заўсёды, заўсёды...

— Я вымушаны вас расчараваць, мадам, — у поўнай разгубленасці спыніў яе Генрых, — але я, слова гонару, нават не здагадваюся, пра што ідзе гутарка!

— О, я разумею вас, барон! І я буду маўчаць... маўчаць, пакуль не прыдзе пара... каб на ўвесь голас...

— Вы моцна ўсхваляваны, мадам Тарваль! Давайце адкладзем гэту размову, пакуль... не прыдзе пара, пра якую вы гаворыце.

Здзіўлены паводзінамі мадам Тарваль, ветлівым «бонжур, месье» старой сялянкі, Генрых доўга хадзіў па сваім пакоі, разважваючы, што б усё гэта магло значыць. Але ніякае вытлумачэнне не прыходзіла на думку. Нарэшце ён узяўся за слоўнік, прыпомніўшы, што ўчора ён дагаварыўся з Монікай пачаць сёння заняткі па французскай мове.

Але Моніка ў гэты час была на электрастанцыі. Убачыўшы яе ўсхваляваны твар, Франсуа насцярожыўся:

(Працяг на стар 4)

47 48 49

Чытачы аб «НІВЕ»

(Працяг са стар. 1)

жыя словы). Выходзіла б, што чытаюць нас у прыгнятаючай большасці мужчыны (62 анкеты). Затое з прыемнасцю паведамляем, што добра сябруе з намі моладзь.

Паводле ўзросту ўдзельнікі анкеты (а хіба і чытачы наогул) укладваюцца наступным чынам. Да дваццаці год — 43 анкеты, ад 20 да 30 — 12; ад 30 да 40 — 9; ад 40 — да 50 — 4; ад 50 да 60 — 8; 60 і вышэй — 4. Белай плямай з' яўляецца ў нас узрост 40 — 50 год: 4 удзельнікі, і толькі 1 з іх паходзіць з асноўнай нашай чытальніцкай базы — Беласточчыны. (Працяг на стар. 5)

Дзядзька Лявонь

Віктар Швед

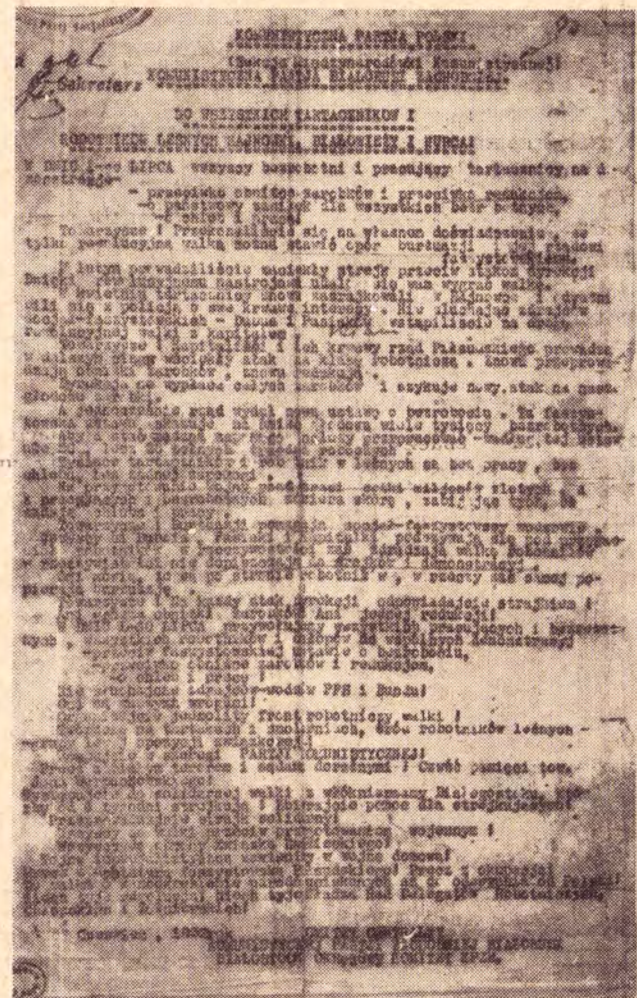

Вера Леўчук

МАБІЛІЗАЦЫЯ СІЛ

(Працяг са стар. 2)

рашэння праблем. «Пасля безрэзультатных, — сцвярджае ас'ява ў заключэнні, — шматмесячных намаганняў у Дырэкцыі дзяржаўных лясоў у Белавежы, а таксама апошнім часам 5 ліпеня ў старостве, дзе да дэлегацыі галадаючых рабочых замест старасты выша* пан рэферэнт Ротг, які выказаў толькі здзіўленне, чаму рабочыя ў далейшым жывуць у Пушчы, паколькі ўжо год як ведаюць, што эксплуатацыя павінна была быць паўстрымана». «У такім становішчы, — прадаўжаў дакумент, — далейшая бяздзейнасць даць можа рабочым толькі галодную смерць. Нашым абавязкам — звярнуць увагу тым, якія паводле закону абавязаны даць работу і хлеба грамадзянам дзяржавы, і што рабочыя вышэй названых вёсак (Чарлёнка, Буды, Н. Гданск — Б. Н.) не згодзяцца паміраць з голаду». Аднак не маем дакументаў, якія б давалі падставу да сцвярджэння, што Аддзел пр..ўлення высоўваў лозунг забастоўкі, як сродак барацьбы аб працу і хлеб. Іншыя арганізацыі: Саюз прафесіянальных саюзаў, Прафесіянальны саюз леснікоў Р.П., Сям'я леснікоў, Саюз ваеннай падрыхтоўкі леснікоў ці ББВР, міма таго, што дзейнічалі ў Гайнаўцы і Белавежы, не мелі сур'ёзнейшых уплываў на лясных рабочых.

KOMUNISTYCZNA PARTJA POLSKI

[illegible]

Фотакопія адозвы ЦК КПЗБ.

ДЛЯ НЕАШЧАДНЫХ

Кінеш вось у зямлю адно зерне. Вырасце з яго колас, з коласа — .шноп, а са снапа...

Таксама ёсць з грашыма.

— Манета родзіць манету, — гавораць разважлівыя англічане, і гэтая праўда мае поўнае абаснаванне.

Установай, якая пускае ў абарот грошы, з'яўляецца ПКО. Практыка, на жаль, выяўляе горкую праўду: жыхары Беласточчыны не дацэньваюць дабрадзействаў, якія дае ім ПКО.

На падтрымку гэтых сцвярджэнняў некалькі лікаў: Беластоцкае ваяводства паводле стану ашчаднасці займае апошняе месца ў краіне. Калі ва ўсёй дзяржаве ў сярэднім на 1000 жыхароў прыпадае 300 ашчадных кніжак, то Беласточчына мае ўсяго 130 кніжак на такую ж колькасць жыхароў. (Для параўнання: у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ашчадную кніжку мае кожны другі грамадзянін).

Найбольш абыякава да ПКО адносяцца сяляне. У іх руках няма нават дзесятай долі ўсіх ашчадных кніжак.

Паводле падлікаў банка, у кішэнях жыхароў Беласточчыны астаецца заваз звыш 70-ці мільёнаў злотых! 70 мільёнаў замарожаных недзе ў панчоху! Іх няма ў таварным абароце. Грошы гэтыя нікому не даюць прыбылі.

Чаму не трымаць іх у ПКО? Чаму ж не дазволіць ім, каб радзілі яны новы капітал, каб удзельнічалі ў пабудове новых дамоў, школ, бальніц, каб, урэшце, прыносілі і іх уласнікам непасрэдныя карысці. Вось селянін з вёскі Паканева ў Сямяціцкім павеце залажыў быў сабе ашчадную кніжку прэміяваную самаходамі ў штоквартальных лясаваннях. **У час апошняга лясавання**

З зярняці расце колас

прыпала яму новенькая, малалітражная «Шкода». Грошы, якія меў запісаныя ў ашчаднай кніжцы, далей засталіся яго уласнасцю, а самаход? Выходзіць, што селянін гэты мае яго дарма.

Часам людзі не хочуць карыстаць з паслуг ПКО, бо баяцца, што тым спосабам выяўляць свае капіталы, баяцца таго, што зараз людзі даведаюцца, колькі ў іх грошай. Гэта выплывае з незразумення асноўнага прынцыпу працы ПКО. Працаўнікі гэтай установы пад пагрозай суровых судовых пакаранняў абавязаны трымаць у таямніцы і нікому не выяўляць стан запісаных у кніжцы ашчаднасцей.

Гэтым справам, справам шырэйшай папулярызацыі ашчаднасці, была нядаўна прысвечана спецыяльная нарада, якую арганізаваў Эканамічны аддзел Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку. У нарадзе ўдзельнічалі старшыні Павятовых камітэтаў па справах распаўсюджвання ашчаднасці і прадстаўнікі ПРН-аў. Удзельнікі нарады дайшлі да вываду, што ў бліжэйшы час павінна працаваць у прадпрыемствах і установах Беластоцкага ваяводства прынамсі сто пляцовак (аенцый) ПКО. Трэба таксама звярнуць больш увагі на спраўнае правядзенне сярод школьнай моладзі конкурсу пад лозунгам «Эстафета ашчадных». Прынамсі 50% школьнікаў павінна прыняць удзел у гэтым конкурсе. Вучыць ашчаднасці пачынаць трэба ад наймалодшых год.

Маем зараз вясну, а вясною зерне найлепш расце. Тады як найхутчэй кідаць яго ў добрую, жыццядайную глебу. Хай расце і каласіцца.

В. Рудчык

Даходная сумленнасць

У Сакольскім павеце, які займае цяпер 248 вёсак, існуе 106 сельскагаспадарчых гурткоў. 36 сярод іх праяўляе дзейнасць, а апошнія — амаль пасіўныя. 10 сельскагаспадарчых гурткоў маюць трактары з камплектамі навясных машын. Там, дзе ёсць трактары, ёсць таксама трактарысты.

Нам давялося наведаць адзін з найлепшых гурткоў на Сакольшчыне, а менавіта гурток у Гуранах. Землеробы арганізавалі тут яго ў лістападзе 1960 г. Зараз налічваецца 21 член. Згодна з гурткоўцаў бярэ тут верх ва ўсіх справах. У лістападзе 1961 г. купілі абмалотачны агрэгат. Трактар патрэбны, як усюды. — Але церазпалосіца перашкаджае, — гавораць гурткоўцы.

Малая колькасць машын у аколіцы дазволіла разгарнуць працу гуртка хаця пакуль што абмалотачным агрэгатам. Старшыня гуртка Рыгор Турыч пастараў так справу на сходзе, каб агрэгат выкарыстаць поўнасцю. Так і атрымалася. Абмалотачны Станіслаў Міронь прапрацаваў ім на працягу сезона 418 гадзін. Такая праца з агрэгатам прынесла 18 тыс. зл. чыстага даходу (так закрылі свой баланс гурткоўцы за мінулы гаспадарчы год).

Варта, каб іншыя гурткі бралі прыклад з Гуранаў.

М. К.

(Працяг са стар. 3)

— Нешта здарылася?

— Здарылася неймавернае! Паўгадзіны таму прыбегла мадам Дзюрэль і расказала, што на ўласныя вочы бачыла, як у гарах, каля яе вінаградніка, нямецкі афіцэр сустрэў нашага Жана і П'ера Корбіля, забраў у іх зброю...

— Божа мой! Жана і П'ера арыштавалі!.. — прастагнаў Франсуа.

— Ды пачакай! Зусім не! Ён адпусціў іх абоіх і нават зброю аддаў...

— Што-о-о? Ты зглузду з'ехала?

— Мадам Дзюрэль прысягала, што ўсё так і было! Яна нават пазнала нямецкага афіцэра!

— Хто ён?

— Барон Гольдрынг! Яна яго бачыла ў нашым рэстаране — мама купляе ў яе віно, і яна часта ў нас бывае.

— Зноў Гольдрынг?

* * *

Як толькі закончыўся абед, Лютц падышоў да Гольдрынга.

— Вам, лейтэнант, важнае даручэнне ад генерала. Давядзецца ў адной справе паехаць у Ліён. У вашым распараджэнні, барон, гадзіна і сорак мінут. У шаснаццаць сорак адыходзіць цягнік у Ліён, і вы маеце адвезці важны пакет у штаб корпуса. Пакет ужо падрыхтаваны.

— Будзе зроблена, гер гаўптман! — сказаў Генрых.

Лютц, як здалося Генрыху, неяк сумна глянуў на яго.

— Вы сёння ў дрэнным настроі? — спытаў яго па-сяброўску Генрых.

— Вось што, Гольдрынг, — сказаў ён раптам, — вы едзеце адзін, без аховы. Сцеражыцеся і будзьце ў дарозе ўважлівым.

Афіцэры моцна паціснулі адзін другому рукі.

Рыхтуючыся да ад'езда, Генрых увесь час думаў пра нейкія дзіўныя паводзіны людзей сёння. Спачатку гэта сялянка, потым мадам Тарвааль, цяпер Лютц... А сапраўды? Чаму гэта пасылаюць з пакетам яго, афіцэра па спецыяльных даручэннях, а не афіцэра кур'ера?.. І, калі пакет такі важны, то чаму пасылаюць яго самога?

У дзевятнаццаць гадзін Генрых сышоў на станцыі Шамбрэі. Тут ён меў перасесці ў цягнік, што ішоў у Ліён, але ў камендатуры даведаўся, што ліёнскі цягнік адыйшоў мінут дзесяць таму, а наступны будзе толькі заўтра а восьмай раніцай. Камендант параіў пераначаваць у гасцініцы, што стаяла насупроць вакзала.

Так ён і зрабіў. Павячэраўшы ў рэстаране, ён пайшоў у свой нумар і пачаў раздзявацца. Раптам нехта застукаў у дзверы. Нумарантка? Але дзіўна, што яна, не чакаючы на дазвол увайсці, адхіляе палавінку дзвярэй. Маланкавым рухам Генрых засунуў руку ў кішэні нагавіц і, стоячы пасярэдзіне пакоя, чакаў. На парозе з'явіўся высокі мужчына гадоў трыццаці, у шэрым цывільным паліто і такога ж колеру капелюшы.

Незнаёмы хуткім позіркам акінуў пакой, нейкі міг спыніў яго на рамяні з кабурою пісталета, што вісеў на біле ложка, потым з галавы да ног агледзеў постаць Гольдрынга.

— Бон суар, месье! — мяккім барытонам сказаў незнаёмы.

— Бон суар! — холадна адказаў Генрых.

— Парле ву франсэ? — спытаў незнаёмы.

— Я гавару толькі па-нямецку.

— Можна і па-нямецку, — згадзіўся госць.

— Вы барон фон Гольдрынг?

— Калі вы зайшлі да мяне, то, відавочна, ведаеце, хто я. Але ці не лічыце, што трэба і самому прадставіцца?

— Я зараз усё растлумачу. Дазвольце сесці? — спытаў незнаёмы і, не дачакаўшыся запрашэння, сеў на табурэтку каля стала.

Генрых сеў насупраць.

— У нас будзе размова, як кажуць немцы, у чатыры вочы, — пачаў госць, — вы згодны?

50 51 52

ВУЧЫЦЬ І ВУЧЫЦЦА

(Працяг са стар. 1)

патрэбныя і неабходныя глыбокія веды.

Прадбачваецца, што ў 1970 г. колькасць настаўнікаў пачатковых школ з больш чым сярэдняй адукацыяй павялічыцца да 60%. Гэта паправіць вялікія недахопы ў працэсе навучання пачатковай школы. Ці ёсць прадпасылкі, што настаўнікі будуць вучыцца? Так. Яны прыкметныя ад зараз. Хопіць тут сказаць, што ў 1959 г. вучылася завочна ў вышэйшых установах 456 настаўнікаў, а ўжо ў 1961 г. — аж 1113. Існуе зараз нават вялікая патэнцыянальная цяга настаўнікаў да навукі. Але існуе таксама аб'ектыўная прычына самазадавальнення здабытым. Ёю з'яўляецца адсутнасць вышэйшай педагагічнай школы ў Беластоку. Настаўнікі - студэнты вучацца завочна ў Гданску, Аполі Кракаве. Даезды на кансультацыі і экзамены на такія адлегласці адмоўна адбіваюцца не толькі на здароўі, але таксама на педагагічнай працы. Справа арганізацыі вышэйшай педагагічнай школы падкрэслівалася ў нас ужо некалькі год падрад. Цяпер набірае яна рэальныя кшталты. Апошнім часам з'явілася яна прадметам зацікаўлення Ваяводскага Камітэта ПАРП і можна спадзявацца, што недалёкі той час, калі вышэйшая педагагічная школа ў Беластоку будзе арганізавана.

На нашу долю прыпадае тут хаця бы ўспомніць аб нараканнях настаўнікаў, якія закончылі беларускую філалогію пры Завочнай Настаўніцкай студыі ў Беластоку. Яны не маюць магчымасцей працягваць навукі ў сваёй галіне, таму што няма поўнай завочнай беларускай філалогіі. Пакуль што справа гэтая надта цяжкая да вырашэння і некаторым яе аспектам прызначым крыху месца іншым разам

М. Кураш

ПІЛІКІ — ГРН І КУЛЬТУРА НА ВЁСЦЫ

Спявае Іван Врублеўскі (першы справа).
Фота: Т. Чачкоўскі

Піліцкая ГРН праяўляе многа клапатлівасці пра вясковыя святліцы. Мо' іменна таму амаль у палавіне вёсак (у 6-ці) ёсць свае святліцы, а некаторыя вёскі з тых, што яшчэ не маюць, працуюць над тым, каб у сябе пабудаваць таксама. Па-сутнасці ўсе святліцы, ці то ў самых Піліках, ці Кнарыдах, Мокрым ці Шасталах былі збудаваны па грамадскай ініцыятыве і грамадскім чынам. ГРН не мае грошай спецыяльна на патрэбы святліц. **Тым больш заслугоўвае на ўвагу, што некалькі тысяч патрапіць неяк выгаспадараваць і прызнаць на культурна - асветную дзейнасць. Гэта вельмі важна, што ГРН у Піліках даацэньвае ролю і значэнне вясковых святліц.**

У новазбудаванай святліцы ў Шасталах не хапае яшчэ падлогі і печкі. «Падлогу то яны самі зробяць чынам як і ўсё, — кажа старшыня ГРН — **Мікалай Ракоўскі,** — а на кафлі на печ мы далі ім 2 тыс. зл.» Толькі на пакупку кафляў, бо ставіць печ хіба будуць чынам.

Святліца ў Мокрым таксама атрымала грошы на пакупку кафляў.

5.800 зл. бюджэтнай надвыжкі за 1961 год ГРН у Піліках таксама прызначыла на святліцы.

Інспектарат асветы прызнаў нядаўна для ГРН Пілікі адзін штат светліцовага. А так, як ГРН жыва зацікаўлена ў шырокай і актыўнай дзейнасці усіх сваіх святліц, то Прэз. ГРН пастанавіла раздзяліць штат на некалькі рычалтаў і даць рычалтовых светліцовых некалькім святліцам. Здаецца, што вырашэнне ўдачнае.

*

У Піліках існуе вядомы ўжо зрэшты **музычны калектыў.** Калектыў характэрны, бо ведае, чаго хоча. І хоць я асабіста люблю таксама мастацкія калектывы народнага рэгіянальнага характару, не магу не падкрэсліць, што Піліцкі калектыў, наскрозь сучасны (па рэпертуару), спаўняе сваю вельмі сур'ёзную ролю ў збліжэнні вёскі да сучаснасці з усімі яе шматграннымі аспектамі. А такое збліжэнне нашым вёскам патрэбна. Мо' за сваю цягу да сучаснага рэпертуару Піліцкі калектыў удзячны маладосці яго ўдзельнікаў. Хоць, хвілінку... з адным маленькім выключэннем. Праўда, 47-гадовага мужчыну грэхам было б у наш час назваць старэйшым. Але гэты чалавек — самастойны адказны гаспадар, бацька двух дзяцей, **солтыс вёскі.** Хіба нічога тады дзіўнага, што мог мяне гэты чалавек заінтрыгаваць, калі давецалася, што ён яшчэ і **актыўны ўдзельнік мастацкага калектыву ў Піліках.** Падобныя выпадкі, трэба прызнаць, бываюць рэдка на вёсках, а калі бываюць, сведчаць нязбіта аб тым, што вёска ўступае на новыя дарогі.

— Гэта адзін з лепшых солтысаў у нас, — сказалі мне ў ГРН аб Іване Врублеўскім.

І адзін з лепшых артыстаў мастацкага калектыву.

— Вы спяваеце, — звяртаюся да Івана Врублеўскага, — а якую са сваіх песень любіце найбольш?

— Беларускі вальс, — без хвіліны застанаўлення адказвае Врублеўскі — солтыс з Пілік, першапачатковы арганізатар прэкурсора цяперашняга добрага мастацкага калектыву ў Піліках. А гэтым прэкурсорам быў мастацкі гурток з 1947 — 1954 гг. — душой якога былі Іван Врублеўскі са сваёй жонкай.

вл.

Калектыў з Пілік выступае на сейміку культуры ў Бельску.

— Я вас слухаю!

— Я і мае сябры, барон, даўно сочым за вамі, намагаючыся наладзіць з вамі кантакт. Мы ведаем, што вы ўсё сваё свядомае жыццё пражылі ў Расіі. Ведаем таксама і якую работу вы там выконвалі. Але гэта нас зараз мала цікавіць. Жыццё ў Савецкім Саюзе павінна было адбіцца на вашых поглядах, псіхіцы, хай нават падсвядома. Потым вы перайшлі да немцаў. Гэта быў патрыятычны парыў юнака. Сустрэча з суровай рэчаіснасцю напэўна вас расчаравала, бо ў псіхіцы, паўтараю, вы хутчэй рускі, чым немец.

Незнаёмы на хвіліну спыніўся, чакаючы нейкае рэплікі ад Генрыха, але той кінуў толькі кароткае слова:

— Працягвайце.

— Вы дарма перайшлі да немцаў, барон. Кожны разумны чалавек бачыць, што Нямеччына ўжо вычарпала сябе. І кожны разумны чалавек, які носіць зараз нямецкі мундзір, павінен падумаць пра сваю будучыню. Вы чалавек малады, перад вамі ўсё наперадзе. Але вам давядзецца адказваць за ўдзел у гэтай разбойніцкай вайне. Чым вы тады апраўдаецеся? Мы вырашылі даць вам такую магчымасць.

— Чаго вы ад мяне хочаце? — спытаў Генрых.

— Час ад часу вы павінны даваць нам звесткі, якія нас цікавяць. На пачатак вы павінны даць мне той пакет, які вязеце з сабою. За гадзіну я вярну яго вам і ніхто не пазнае, што яго адкрывалі.

Генрых спакойна апусціў руку ў кішэню і перад вачыма незнаёмага вырасла дула пісталета.

Усё далей адбылося на працягу даслоўна нейкай секунды: госць нагою са ўсёй сілы штурхнуў стол і, карыстаючыся тым, што Генрых хістануўся і апусціў пісталет, выскачыў з нумара. Калі Генрых выбег за дзверы, незнаёмы ўжо імчаўся калідорам.

Адзін за адным прагучэлі два выстралы, і ўцякач зваліўся. Знізу пачуліся крокі, а за момант з'явіўся афіцэр у форме СД, фельдфебель і двое салдат.

«Падрыхтаваліся!» мільганула ў галаве Генрыха.

— Не страляйце, мы — патруль! — крыкнуў афіцэр здалёк. — Што тут здарылася?

— Да гасцініцы прабраўся французскі партызан і атрымаў па заслугах, — з лютасцю сказаў Генрых, хаваючы зброю.

(Працяг за тыдзень)

53 54

Чытачы аб „НІВЕ"

(Працяг са стар. 4)

Як паказвае анкета, найбольш падабаюцца ў «Ніве» нашым чытачам партызанскія аповесці. Потым ідзе гумар і сатыра, песні і літаратурныя публікацыі. Вось што піша ў пісьме адна з удзельніц анкеты.

«Я вельмі ўдзячна за твае аповесці аб партызанах, як «За слёзы бацькоў», «Бацька Мінай, «Я вярнуся жывы». Чытала я іх з вялікай ахвотай, не магла дачакацца наступнага тыдня, каб даведацца, што будзе далей. Вельмі мяне зацікавілі Мінаевы дзеці, мне іх было вельмі шкада. Як я прачытала, што іх немцы арыштавалі, як Мінай усё гэта перажываў, як пасля іх расстралялі, мне здавалася, што я на іх гляджу. Яны мне доўга ў вачах стаялі.»

Прыемнай нечаканасцю была для нас вельмі малая колькасць крытычных заўваг. Прытым амаль не сустракаецца заўваг, якія паўтараліся б. Шмат чытачоў у адказ на пытанне «Што ў «Ніве» вам не падабаецца», пісала «Усё цікава», «Усё добра». Ці сапраўды аж так?

З нашых рубрык найбольшай папулярнасцю карыстаецца «Дзядзька Лявонь». Толькі адзін чытач напісаў, што не чытае яго. Затым па меры зацікаўлення ідуць: «Фальклор Беласточчыны», «Песні па заяўках», «Весткі з БССР», «Беластоцкая хроніка», «Сардэчныя тайны», «Бараной па пустазеллі», «Нашы інтэрв'ю», «Міжнародныя каментарыі», «Кіно».

Новых рубрык, якія хацелі б чытачы бачыць у «Ніве» шмат, бо аж 35. Дзве з іх мы ўжо ўвялі. Гэта «Трыбуна чытачоў» і «Сельская гаспадарка без таямніц». Прапановы чытачоў сведчаць аб іх шырокай зацікаўленасці рознымі галінамі нашага жыцця. Большасць гэтых прапаноў будзем рэалізаваць, калі не ў сталых рубрыках, то адпаведнымі публікацыямі. Некаторыя з прапаноў немагчыма рэалізаваць сталымі рубрыкамі. Гэта такія прапанаваныя чытачамі рубрыкі, як «Моладзь Бельскага павета» (Што сказалі б іншыя паветы?), «Ваенныя вершы» (чаму ваенныя?), «Вясковыя прыгажуні» (праваліцца — дзяўчаты не захочуць прысылаць сваіх здымкаў).

А якіх аўтараў «Нівы» чытаюць найахвотней? У гэтым згоднасці няма. Хоць шмат чытачоў пісала: «Усіх чытаю ахвотна», аднак падлічыўшы галасы, найбольш пунктаў сабраў Дзядзька Лявонь (23). За ім ідуць (падаем дзесяць першых): Віктар Швед (20), Вера Леўчук (18), Міхась Кураш (17), Васіль Баршчэўскі (15), Мацей Канапацкі (9), Алесь Барскі (8), Міхась Хмялеўскі (8), Уладзімір Лазінскі (7), Вінцук Сава (7).

Цешыць нас, што шмат чытачоў, апрача напісання прозвішча аўтара, паведамляла, за што яго любіць, або прыгадвала яго артыкулы. Гэта сведчыць, што нашы чытачы невыпадковыя людзі, што яны добра разбіраюцца ў справах, якія падымае «Ніва», а найважнейшае, што яны нас дакладна чытаюць і з'яўляюцца нашымі добрымі, старымі сябрамі.

Не палічыце гэта за брак скромнасці, але не можам устрымацца, каб не змясціць слоў Аляксандра Макаля з Крушынян, які замест анкеты прыслаў нам свой верш. Вось ён.

Я люблю ад душы сваю родную мову,
Бо яна мне прыгожа, як свет.
Я не кінуў яе і не кіну ніколі,
Зберагу, як жыццёвы сакрэт.

Мы любім і хвалім народную ўладу,
Яна нам дала родны кут.
Яна запаліла ў вачах нашых радасць,
Зняла кайданы з нашых рук.

Цары нас душылі з магнатамі гурмам,
Пілсудскі нас ціснуў і гнуў.
Але не зламалі нас здзекі, ні турмы,
Паўсталі на ногі мы зноў.

Ляціць наша «Ніва» за рэкі і моры,
Як птушка ўзнялася над гаць.
Уцякаюць успаміны аб цяжкай няволі,
І хочацца песні спяваць.

Адносіны да роднага, якія выражаюцца ў гэтым вершы, з'яўляюцца характэрнымі, паўсядзённымі адносінамі амаль усіх нашых чытачоў да рэдакцыі. Тое, што напісаў А. Макаль у сваім вершы, выступае ў шматлікіх лістах, якія штодзень атрымлівае «Ніва». А гэта нас абавязвае да далейшых намаганняў, каб той крэдыт даверу, якім надзяляюць нас нашы чытачы, поўнасцю апраўдаць.

РЫГОР ЛЯСУН

Ад рэдакцыі: Кніжныя ўзнагароды вылясавалі — Казімір Шынтар (з Кашалінскага), Дзмітрый Садоўскі (Бельск), Рыгор Корч с. Кастуся (Тафілаўцы), Пётр Германюк (Аўгустаў), Мікалай Стрышко (Коматаўцы), М. Чэховіч (Кракаў), Мікалай Кот (Бельшчызна), Барбара Пракопчык (Крушыняны), Янка Цялушэцкі (Новае Ляўкова), Мікалай Панфілюк (Дубічы Царкоўныя).

Узнагароды высылаем поштай.

ЛАЦІНСКАЯ АМЕРЫКА

Наогул мала ведаем аб гэтай частцы свету. Дзікая Амазонка, бразілійская кава, старыя, загінуўшыя культуры, частыя перавароты, і гэта бадай усё.

Плошча Лацінскай Амерыкі з'яўляецца большай ад плошчы Канады і ЗША разам узятых. Ёсць тут больш 20 рэспублік. Ёсць таксама больш дзесяці каланіяльных краін, якія, нягледзячы на розніцу мовы і культуры, злучаюць стагоддзі падобнай гісторыі, нізкі ўзровень прамысловасці, адсталая сельская гаспадарка.

У 18 краінах іспанская мова з'яўляецца ўрадавай. У тым ліку ў 5 краінах шырока распаўсюджаны індзійскі дыялект. Насельніцтва гаворыць на партугальскай мове, а мовай арабскай рэспублікі Гаіці з'яўляецца французская.

Лацінская Амерыка з'яўляецца адной з найбагацейшых частак свету. Недахоп там толькі вугалю. Медзі там дабываецца 25% сусветнай прадукцыі, 20% свінцу, 50% серабра. Ёсць там руда марганцавая, плаціна, вісмут, ртуць, уран, салетра, нафта, ураджайная зямля.

Гэта менавіта Лацінская Амерыка да нядаўна давала 1/3 сусветнай прадукцыі цукровага трасніку і какавы, 2/3 сусветнай прадукцыі бананаў, 90% кавы, 50% экспарту мяса.

Нягледзячы на вялікія розніцы, гэтыя краіны адзначаюцца шэрагам падобных рыс, перш за ўсё нізкім аднабаковым знявечаным становішчам гаспадаркі. Апрача таго, загаспадараваныя абшары знаходзяцца амаль выключна ўздоўж пабярэжжаў мароў і непадалёк рэк. Цэнтр кантыненту пазбаўлены шляхоў зносін, і пераважна зарослы джунглямі.

Прырода мела служыць як апраўданне ўсякага існуючага там зла, і таму паслужыла нараджэнню тэорыі «Мы з'яўляемся палоннікамі ўласнай геаграфіі».

3/4 зямельных угоддзяў у Лацінскай Амерыцы складае ўласнасць памешчыкаў, якія маюць у сваіх руках больш 50% багацдзяў. У гэтых краінах большая частка насельніцтва недаядае, большая частка непісьменных людзей.

У вялікіх латыфундыях існуюць паўфеадальныя адносіны. Адна альбо некалькі раслін знаходзяцца не ў асобных раёнах, але нават у некаторых краінах. Напрыклад, у Бразіліі 64% экспарту складае кава і бавоўна, у Калумбіі 75% кава, у Сальвадары 82% кава, у Гватэмалі кава і бананы, Портарыцы 89% цукар і кава, у Эквадары 74% цукар і кава, у Уругваі 71% мяса і воўна.

Такая сістэма сельскагаспадарчай прадукцыі стварае такое становішча, што трэба імпартаваць з іншых краін усё больш і больш збожжа. І так, Бразілія (там добра родзіць пшаніца) у снежні 1957 года падпісала дагавор з ЗША на працягу трох год даставіць 2 мільёны тон пшаніцы.

Зараз у Лацінскай Амерыцы найбольш зямельных угоддзяў займаюць таварыствы ЗША. Кантралююць яны не толькі вялікія абшары зямель, але маюць у сваіх руках прадукцыю перапрацоўкі, перавоз і экспарт сельскагаспадарчых прадуктаў. Кожны амерыканскі капіталіст не дбае пра краіну і яе будучыню, не будуе патрэбных для краіны фабрык, заводаў, дарог, а клапоціцца толькі аб вялікіх прыбытках.

МОДА

Сукенка-касцюм

КУЛІНАРЫЯ

Блінчыкі з тварагом

Яйкі змяшайце з соллю і халодным малаком. У атрыманую сумесь дадайце крухмал, старанна перамяшайце і працадзіце. Спячыце тонкія бліны.

У працёрты тварог пакладзіце яйка, соль, цукравы пясок і перамяшайце.

На выпечаныя бліны пакладзіце падрыхтаваны тварог і загарніце з усіх бакоў, надаўшы форму квадрата або прамавугольніка. Блінчыкі злёгку абсмажце, складзіце ў посуд, паліце растопленым сметанковым маслам, шчыльна накрыйце накрыўкай і на 8—10 мінут пастаўце ў духавую печ.

У лабараторыях свету

Нязвыклы камбайн для рубкі лесу зроблены групай амерыканскіх інжынераў. Асноўная яго частка — аргомныя стальныя ножніцы. Дравясны ствол таўшчынёю блізка паўметра яны перарэзваюць за сем секунд. Пасля гэтага, машына бярэ дрэва спецыяльным захватам, «абрэзвае» галіны і рэжа ствол на кускі. Затым іншае абсталяванне складвае гэтыя кускі на лентавы транспарцёр і з яго дапамогаю грузіць на платформу.

*

У Японіі распрацавана сістэма тэлефоннай сувязі, якая не патрабуе крыніцы засільвання энергіяй. Калі мы гаворым, у паветры распаўсюджваюцца гукавыя хістанні. Энергія гэтых хістанняў пры дапамозе п'езаэлемента, які ўмешчаны ў тэлефоннай трубцы, пераўтвараецца ў электрычную, што і абяспечвае работу тэлефоннага апарата. Дальнасць новай сістэмы тэлефоннай сувязі 130 кіламетраў.

Са шкла і пластмасы

Нязвыклы будынак паявіўся на Новатэрскай вуліцы Ленінграда. Гэты эксперыментальны дом пабудаваны са шкла і пластмасы. Мэбля і санітарна - тэхнічнае абсталяванне таксама зроблены са штучнага шкла і пластмасы.

АДКАЗЫ НАШАГА ПРАЎНІКА

Адказнасць за паруку

Пытанне: Я і сусед паручыліся за доўг А. І. Даўжнік выехаў у няведамым напрамку. Прадпрыемства скіравала справу ў суд і патрабуе грошы толькі ад мяне, а не чапае суседа. Ці можа гэтак быць? Чаму я маю адказваць сам за ўсіх?

Адказ: Адказнасць паручыцеляў і даўжніка за доўг салідарная. З гэтага вынікае, што прадпрыемства можа даходзіць свайго даўгу або ад усіх, або толькі ад аднаго ці двух паводле свайго ўпадабання. Пагэтаму прадпрыемства можа з вас сцягнуць усю належнасць А. І. Заплаціўшы доўг, вы можаце даходзіць звароту сваіх грошай поўнасцю ад А. І. Калі гэта не магчыма па той прычыне, што месца яго жыхарства няведама, а маёмасці ніякай ён не пакінуў, то вы можаце патрабаваць ад другога паручыцеля, каб ён звярнуў вам палову ўплачаных вамі грошай.

Цікава ведаць...

...што ў Савецкім Саюзе ўпершыню пачала прымяняцца разведка нетраў з верталёта. Гэты спосаб асабліва выгадны ў Сібіры, дзе яе гіганцкія прасторы амаль немагчыма абследваць крок за крокам. Разведка з верталёта дазваляе адразу «прадугледжваць» вялікія плошчы да 2.000 квадратных метраў. Такой разведцы не перашкаджаюць ні балоты, ні бураломы, ні крутыя скалы і бурлівыя патокі.

...што Рыжскі радыёзавод пачаў выпускаць самы маленькі прыёмнік «ГАУЯ» памерам 160x95x38 мм і вагой усяго ў 600 грамаў. Ён можа прымаць перадачы радыёстанцый, якія працуюць у дыяпазоне сярэдніх і доўгіх хваль.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

ЗЯЛЕНАЕ »ЗОЛАТА«

У загалоўку мы крыху перабольшылі. Таму чужамоўе. Бо не гаворым тут аб шахце золата. Гэтым нас прырода не надзяліла. — Нічога не зробіш, — кажам і шукаем... залатовак. А яны ёсць — ляжаць, чакаюць, аж напрашаюцца, каб іх падняць.

Зялёныя ўгоддзі — зялёнае «золата» Беласточчыны. Іх у нас аж 500 000 гектараў. Гэта многа. Вялікі шанц для жывёлагадоўлі. Лугі займаюць 11,3% агульнай плошчы ваяводства, а пашы 10,1%. У адносінах да ўсіх зялёных угоддзяў у Польшчы мы маем **11,2%** лугоў і **13,1%** паш.

Большасць зялёных угоддзяў, бо звыш 78%, знаходзіцца ў далінах. Найчасцей вільготнасць такіх лугоў вельмі вялікая, або недастатковая. Трэба тады рэгуляваць водныя прапорцыі. Для гэтага і меліярацыя. Гэта тэхнічнае мерапрыемства, якое служыць прадукцыі на многія гады. Яна дазваляе ўтрымліваць патрэбную колькасць вады ў глебе: на цяжэйшых глебах — 70 см, на лёгкіх — 40 см, на торфах — 60 см. У такіх умовах якраз найлепш расце добрая трава, такая, якая дае многа добрага сена.

Ужо час узяцца за веснавыя парадкі на лугах. Трэба раскінуць кратовыя купіны, сабраць каменні, павырэзваць карчы і перад усім вычысціць равы (іх трэба чысціць штогод, так як робяць, напрыклад, у Нова - Александрове ў Беластоцкім павеце).

Тарфовыя лугі трэба вясною каткаваць. Што гэта патрэбна, паказваюць доследы сельскагаспадарчага даследчага цэнтра «Бебжа» ў Граеўскім павеце. Зноў баранаванне лугоў, часта стасаванае на Беласточчыне, трэба адкінуць. Яно дрэнна ўплывае на лугі.

Некалькі ўваг аб угнойванні лугоў. Яно неабходнае. Дае вялікія карысці. Ужываюцца для гэтага арганічныя ўгнаенні і мінеральныя. У даследчым цэнтры ў Шэпятове пацвердзілі, што найлепшыя вынікі дае ўгнойванне азотам, фосфарам і каліем (павышэнне зялёнкі ад 93 да 150 цэнтнераў). Найлепш дзейнічае азот (за выключэннем новазакладаных лугоў на торфах — багатых азотам і без угнойвання). На 1 га даем: 4—7 цэнтн. каініту ці 2 цэнтн. 40% калійнай солі, 2—3,5 цэнтн. суперфасфату, ці 2,2 — 3,75 цэнтн. тамасыны і ад 1,5—3 цэнтн. азатняку, ці сульфата амонія (сярчан амону), або 2—4 цэнтн. селітравых угнаенняў.

Яшчэ раз падкрэсліваем, што ўгнойванне лугоў і паш неабходнае. Меліярацыя змяняе прыроду. Але сама меліярацыя яшчэ не ўсё. Гэта толькі пачатак, падрыхтоўка да добрай гаспадаркі, аснова для далейшых паляпшэнняў.

За тыдзень напішам аб выкарыстанні паш, а потым аб новых метадах сушкі сена.

Інж. **М. СУХАЖЭБРСКІ**

Трыбуна чытачоў

Дзейнасць пажарнікаў Гайнаўшчыны

Колькасць аддзелаў пажарных каманд у павеце здавальняючая, а асабліва іх праца, якая забеспячае грамадскую і індывідуальную маёмасць, а таксама паспяховая барацьба з пажарамі. Добраахвотніцкія пажарныя каманды павета прымаюць актыўны ўдзел у грамадскіх чынах, найчасцей яны з'яўляюцца ініцыятарамі чынаў: рамонт дарог, а асабліва палепшыць сітуацыю вёсак адносна вады патрэбнай для гашэння агню.

Напрыклад, у вёсцы Чыжы пабудавана 4 вадасховішчы. Шмат дапамагае пажарнікам у працы кіраўнік мясцовай школы, які вельмі жыва цікавіцца ўсімі справамі пажарнікаў, з'яўляецца арганізатарам пачыnанняў пажарнай каманды. За сваю працу кіраўнік школы, як і шмат іншых пажарнікаў атрымалі ўзнагароду «За заслугі для пажарніцтва» і іншыя ўзнагароды. Пажарнікі з Чыжоў не забыліся пра моладзь, яны сарганізавалі маладзёжныя пажарныя каманды. Пажарнікі з'яўляюцца вельмі актыўнымі членамі сельскагаспадарчага гуртка і спулдзельні прадукцыйнай.

Вельмі актыўна працуюць Добраахвотніцкія пажарныя каманды ў Навасадах, Арэшкаве, Палічнай, Кляшчэлях, Нарве, Нараўцы, Ласінцы. Проста цяжка тут пералічыць усе каманды, расказаць пра іх заслугі пры пабудове раміз і святліц, а таксама пра іх культурную дзейнасць у сялянскім асяроддзі. Штогод аддаецца ў карыстанне па некалькі святліц, якія прыцягваюць моладзь і старэйшых культурна праводзіць час. Шмат моладзі належыць да пажарных мастацкіх гуртков, а даходы з выступленняў ідуць на далейшую пабудову водных абсталяванняў, забеспячэнне святліц у ігры, мэблю, часопісы.

Чэслаў Сабалеўскі

І ў нас будзе святло

У нашай вёсцы Новае Ляўкова няма яшчэ электрычнага святла. Хаты асвятляюць яшчэ малыя газавыя лямпы. Пры такім асвятленні жыхары Ляўкова псуюць сабе вочы. Агульны вясковы сход, які адбыўся 3 красавіка г.г., многа чаго вырашыў. У нашую вёску прыехаў працаўнік, які апрацоўвае планы электрыфікацыі. Амаль усе наваляўкоўцы падпісалі прапанову ўвядзення святла. Першыя складчыны ўнясуцца ўжо ў чэрвені г.г., а цэлыя сумы — некалькі тысяч — разложана на працягу чатырох год. Электрычныя лямпачкі ўжо загарацца ў лістападзе. Незадоўга будуць праводзіць электрычныя правады ад станцыі Нараўка. Гэтымі правадамі паплыве электрычная энергія ў ляўкоўскія хаты.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

Патрэбны мост

Мне даводзіцца часта ездзіць дарогаю з вёскі Новая Воля ў вёску Такароўшчына. Я б хацеў, каб са мной праехаўся хто-небудзь з Аддзела дарог Прэзідыум павятовай рады нарадовай. Можа ён бы ўпаў з майго воза, памыўся б у бруднай вадзе, а тады даў бы загад, каб пабудавалі мост на гэтай дарозе. Ён тут вельмі патрэбны. Я маю палахлівага каня. Запрашаю кіраўніка Аддзела камунікацыі ў Беластоку на прагулку.

Захараў

Нашай вёсцы не пагражае гром

У мінулым годзе ў вёсцы Плёскі згарэла ад грому дзве клуні — у Івана Сцепанюка і Трахіма Андрэюка, і хлеў у Данілы Іванюка.

У бягучым годзе жыхарам вёскі не пагражае гром, таму што ўсе забяспечылі свае будынкі громаадводамі. Цана громаадводу выносіць толькі 50 злотых.

Лёня Леанюк
Плёскі

Карысная ініцыятыва ў Дубічах

Па ініцыятыве ГРН і аддзела дарог у Гайнаўцы ў вёсцы Дубічы - Царкоўныя нядаўна распачалася будова бітай дарогі Дубічы - Вітава, даўжынёю каля трох кіламетраў.

Работа выконваецца грамадскім чынам. Зроблена ўжо больш паўкіламетра. Да гэтага часу дарога, якую звалі «Вітаўскай», заўсёды ў час дажджоў была ў вадзе і балоце, цяжка было прайсці і праехаць. Цяпер выкапана па абодвух баках равы, і вада ўжо будзе мець куды сцякаць.

Неўзабаве распачнецца закладка бруку. Варта ўспомніць, што за апошнія два гады наша вёска надта разбудавалася, дзе раней было чыстае поле, цяпер стаяць прыгожыя дамы, і вядома, маставую трэба далей працягваць. Кіраўніком работ з'яўляецца грам. Іван Майстровіч з Рэдут.

Мікалай Панфілюк
Дубічы Царкоўныя

У рымараў

Звычайна вясною і летам узрастае колькасць заказаў у рымарскай майстэрні Спулдзельні інвалідаў «Пшышлосць» у Бельску Падляшскім.

Хамуты, вупраж, вуздэчкі, лейцы — ідуць як вада. Акрамя шыцця новай вупражы, многа прыносяць старых рэчаў у пачынку. Вартасць паслуг перавышае 16000 зл. у месяц, хаця ў майстэрні працуе толькі двух рымараў.

На здымку: кіраўнік майстэрні рымар Ян Казаркевіч упраўляе кольца у хамут. Ён працуе рымарам 40 год.

Рымар Афанасій Ляшчынскі шые вупраж на машыне.

ТАЧ

КОНКУРС

Рада Закладова ГП БГКТ у Беластоку аб'яўляе конкурс для старшынь гурткоў БГКТ, якія да 30 чэрвеня г. г. урэгулююць складчыны гуртка за 1962 год, а таксама пратэрмінаваныя за мінулыя гады.

Старшыні гэтых гурткоў прымуць удзел у лясаванні бясплатных 2-х месц у тыднёвай экскурсіі Г.П. на пабярэжжа Балтыйскага мора.

Ніжэй паданы купон просім пацвердзіць у Павятовым Аддзеле БГКТ, пераслаць да 10.VII. па адрасу: Zarząd Główny BTS-K, m. Białystok, ul. Warszawska 11.

КУПОН

Імя і прозвішча ....

Мясцовасць ....

Лік членаў гуртка БГКТ ....

Сцвярджаем поўную аплату складчын

....
(пячатка і подпіс Аддзела БГКТ)

Гурток ЗМВ у Шымках

У школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Шымках восенню 1961 г. быў сарганізаваны гурток ЗМВ. Зараз гэты гурток налічвае 26 членаў. Старшынёю гуртка з'яўляецца Лявонь Лукша, а намеснікам — Ніна Андрушкевіч. Гурток гэты згуртоўвае моладзь з вёсак: Шымкі, Цясоўка, Навасады, Луплянка Старая і Новая.

10 красавіка г. г. адбыўся чарговы сход гуртка. На гэтым сходзе быў сарганізаваны хор, кіраўніком якога з'яўляецца настаўнік пачатковай школы ў Шымках грам. Мікалай Купрашэвіч, і мастацкі гурток, кіраўніком якога з'яўляецца таксама настаўнік Яўгені Азябла. Мастацкі гурток развучвае 3 п'есы.

Мікалай
Луплянка Старая

На добрай дарозе

Толькі 30 гаспадароў налічвае вёска Кутавая. Хаця яна не славіцца на ўсю аколіцу, але ідзе па добрай дарозе.

У мінулым годзе жыхары вёскі грамадскім чынам наладзілі балотныя дарогі, працавалі пры рамонце бруку ў сваёй вёсцы.

Моладзі тут мала і пагэтаму няма тут ніякіх гурткоў.

Няма электрычнага святла, але запланавана на канец 1962 г.

М. Чарняк

Некалькі слоў аб Войнаўцы

Наша вёска Войнаўка знаходзіцца ля Белавежскай пушчы. Налічвае 60 гаспадароў. Войнаўка мае электрычнае святло. Не мае школы, ані крамы. Але ў гэтым годзе напэўна будзе крама ў памяшканні Рамана Бялеўца.

У нашай вёсцы вельмі многа моладзі. Большасць моладзі працуе на гаспадарцы. Гаспадары нашай вёскі — гэта працавітыя людзі. Войнаўка сама грамадскім чынам зрабіла брук у вёсцы. Нам ніхто не дапамагаў.

Аня Андросюк
Войнаўка

КІНО

Праграма ад 14—20.V.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Szkice węglem" (polski), 15—16.05. „Białe noce" (włoski), 17—18.05. „Moralność pani Dulskiej" (czeski), 19—20.05.

Кляшчэлі
„Statek z dynamitem" (rumuński), 15—17.05. „Salwa o świcie" (radz.), 18—20.05.

Навасады
„Życie przeszło obok" (radz.), 19—20.05.

Нараў
„Przeciwko Bogom" (polski), 16—20.05.

Нараўка
„Liga dżentelmenów", (angl.) 16—20.05.

Чаромуха
„Wzgórze 905", (jugosł.) 15—17.05. „Wyrok", (polski) 18—20.05.

Чыжы
„Chleb i róże", (radz.) 16—20.05.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„O moim przyjacielu", (radz.) 16—20.05.

Бранск
„W krainie białej czapli", (węgierski) 15—17.05. „Dwa piętra szczęścia", (węgierski) 18—20.05.

Гродзіск
„Perła", (meksykański) 19—20.05.

Орля
„Droga na Zachód", (polski) 16—20.05.

Райск
„Szukam ojca", (radz.) 16—20.05.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гаралок
„Moralność pani Dulskiej", (czeski) 15—16.05. „Królowa balu", (rad.) 17—18.05. „Nikodem Dyzma", (polski) 19—20.05.

Міхалова
„Nikodem Dyzma", (polski) 15—16.05. „Szkice węglem", (polski) 17—18.05. „Porte de Lilas", (franc.) 19—20.05.

Супрасль
„Profesorek", (franc) 15—17.05. „Jewdokia", (radz.) 18—20.05.

Чорна Весь
„Ekspo 58", (radz.) 15—17.05. „Uwodziciel", (węgierski) 18—20.05.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„W środku nocy", (USA) 15—17.05. „Dotknięcie nocy", (polski) 18—20.05.

Мілейчыцы
„Wieczór trzech króli", (radz.) 15—16.05. „Cyrano de Bergerac", (USA) 17—18.05. „Szkice węglem", (polski) 19—20.05.

Нурэц
„Wiatr ucichł przed świtem", (jugosł.) 15—17.05. „S.O.S. Titanik", (angl.) 18—20.05.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Zbrodnia i kara", (franc.) 15—16.05. „Dobry wojak Szwejk", (czeski) 17—18.05. „Wieczór trzech króli", (radz.) 19—20.05.

Сухаволя
„Przygoda na Mariensztacie", (polski) 15—16.05. „Huzarzy", (franc.) 17—18.05. „Zbrodnia i kara", (franc.) 19—20.05.

Шудзялава
„Sprawa trzynastu", (radz.) 16—20.05.

Янаў
„Wieczór trzech króli", (radz.) 15—16.05. „Księżna Geralsztaien", (węgierski) 17—18.05. „Przygoda na Mariensztacie", (polski) 19—20.05.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Drugi człowiek", (polski) 19—20.05.

Новы Двор
„Bunt kapitana", (czeski) 19—20.05.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł. kwartalnie — 7,20 zł. półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.
Zamówienia z krajów europejskich tak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Bltk F-1

СКУПЫЯ БАГАЦЕІ

(ГУМАРЭСКА,

Калісьці жыў у вёсцы бедны, але надзвычай ветлівы і добры селянін. Ён кожнаму ў бядзе памагаў, і слава аб ім ішла па ўсёй аколіцы.

І вось адзін багацей слухаў, слухаў пра гэтага бедняка і захацелася яму паглядзець, што гэта за чалавек. Выбраўся багацей да яго ў госці. Каб не ісці з пустымі рукамі, узяў ён з сабою старую курыцу і падарыў яе добраму селяніну. Той падзякаваў за падарунак і запрасіў госця паабедаць. Накарміў, напаіў бядняк багацея. Пайшоў багацей задаволены.

Прайшло некалькі дзён, чуе бядняк, нехта стукае ў дзверы.

— Хто там? — пытае бядняк.

— Той, хто табе курыцу прынёс.

— Вось і добра, прыйшоў упору, якраз на абед. Калі ласка, сядай за стол.

Багацей сеў і зноў наеўся дасыта.

Праз некалькі дзён чуе бядняк, зноў нехта дабіваецца ў дзверы.

— Хто гэта? — пытае бядняк.

— Я сусед таго, што курыцу табе прынёс.

— Добра. Сядай за стол.

На другі дзень прыходзіць трэці багацей і кажа:

— Я сусед таго суседа, якога сусед прынёс табе курыцу.

— Няўжо праўда? — здзіўляецца бядняк. — Ну, калі ласка, просім.

Прынёс бядняк міску гатаванай вады і запрашае багацея частавацца.

Хлебануў багацей вады і адлажыў лыжку.

— Што, прыяцель, не смакуе? — пытаецца бядняк. — Дык ведай, гатавалася яна ў тым чыгуне, у якім варылася курыца, што прынёс сусед твайго суседа.

Ніна Ціх

КУР'ЁЗЫ

»Вельмі дорага«

Толькі ў акрузе Алтоцінг (Баварыя) цяпер налічваецца 518 фашысцкіх назваў вуліц і плошчаў. «Адольф - Гітлер - штрасе», «Герман Герынг - плац» і таму падобныя назвы сустракаюцца амаль у кожным буйным населеным пункце. Мясцовыя ўлады, да якіх звярнуўся карэспандэнт «Зюддэйчэ цэйтунг», заявілі, што замена таблічак з назвамі вуліц і плошчаў не будзе зроблена, бо гэта вельмі дорага.

Прывілея баскетбаліста

Французскі баскетбаліст П'ер Лефеўр атрымаў прывілею, якой карыстаецца толькі прэзідэнт рэспублікі. Усе французскія кінатэатры выдзелілі Лефеўру месца ў ганаровай ложы. Аднак прычына гэтага хаваецца зусім не ў бліскучых перамогах спартсмена. Справа ў тым, што рост Лефеўра — 2 метры 18 сантыметраў.

Рацыяналізатар.

ХАЙ СКАЧА

Аднойчы бацька выбраўся са сваімі двума сынамі ў лес. Убачыўшы вялікага пянька, бацька разагнаўся і пераскочыў цераз яго.

Малодшы сын кажа: — Наш бацька скача, як заяц.

— Нельга так гаварыць аб бацьку, — павучае яго старэйшы. — Скача, няхай скача.

Прыслаў **Рыгор Томчук**

НАЕЎСЯ

Спаткаліся два суседзі і завялі гутарку.

— Я, браток, у дзень пяць раз ем, — кажа адзін.

— А я, — адказвае другі, — сядаю есці адзін раз, але ем ад раніцы да вечара.

Прыслаў **Мікалай Сідорскі**

АЛЕСЬ КУЗНЯЦОЎ

НАВУКА

Павучала маці Жору,
Ў шклянку капнуўшы лікёру:
«Пі, сыночак мой, куляй
І «на слёзы» не кідай».
А як Жора той падрос,
Дык расквасіў маме нос.
Піў гарэлку ён без дозы,
Не зважаў на маці слёзы.

ЧАМУ ВЯСЁЛЫ

Маці да 5-гадовага Колі:

— Скажы, сыночак, чаму ты сёння такі вясёлы?

— Жаніцца хачу.

Прыслаў **Янка Бароўскі**

СУМ

— Чаго плачаш, Надзя? Ці твайго кавалера ў армію забралі?

Надзя, плачучы: — Каб гэта забралі аднаго, а то ўсіх трох.

Прыслаў **Міхал Карэтка**

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ ЧЫТАЧОЎ

Па просьбе Леанарды Гайдучэні з Веек і Галіны Сарачынскай з Валіл (Беластоцкі павет) змяшчаем папулярную савецкую песню

ЕДУЦЬ НАВАСЁЛЫ

Словы І. Салохінай **Музыка Е. Радыгіна**

Родины просторы, горы и долины,
В серебро одетый зимний лес грустит.
Едут новоселы по земле целинной.
Песня молодая далеко летит
Припев:
Ой ты, зима морозная,
Ноченька яснозвездная!
Скоро ли я увижу
Мою любимую в степном краю?
Вьется дорога длинная,
Здравствуй, земля целинная,
Здравствуй, простор широкий,
Весну и молодость встречай свою!

Долго будем помнить вьюги и морозы
Эти дни и ночи нелегко забыть.
На полях бескрайних выросли совхозы,
Лишь немного грустно без тебя мне жить..
Припев.
Ты ко мне приедешь раннею весною
Молодой хозяйкой прямо в новый дом,
С голубым рассветом, тучной целиною
Трактора с тобой мы рядом поведем.
Припев.

ЦІ ХУТКА

Аднойчы ў Бельску да аўтобуса ПКС падышла жанчына і пытае шафёра:

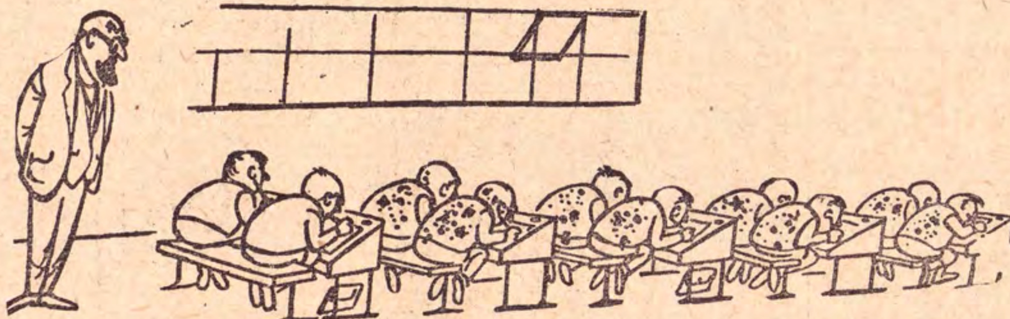
— Ці хутка пойдзе аўтобус у Гайнаўку?

— Як будзе добрая дарога, то пойдзе хутка, а як дрэнная, дык памалу, — адказаў шафёр.

Прыслаў **Павал Нікіцюк**

— Рукі ўверх!

Без слоў.

ТАВАРНЫ ДОМ

З хуткасцю птушынага палёту абляцела лес вестка аб адкрыцці таварнага дома.

Захваляваліся звяры.

З аднаго боку гэта добра: без турбот купіш, што табе трэба, а з другога — дрэнна — звяры не маюць чым плаціць за пакупкі.

Думалі звяры, меркавалі і вырашылі: купіш, не купіш, а паглядзець варта. Пайшлі яны ў таварны дом. Падыходзяць да палянкі, бачаць, пасярэдзіне размясціўся рэстаран, а навокал у дуплах дрэў выстаўлены розныя тавары.

Воўк зацікавіўся штучнымі скіўцамі. З гэтакай запасной зубастай пашчай можна на старыя гады насіць ягнят. Пытае воўк, колькі каштуюць зубы.

— Усяго адну скурку з барана, — адказвае куніца — прадаўшчыца і, да таго, усміхаецца так, як да нас не ўсміхаюцца ў магазінах.

Лісіца круціцца каля акуляраў, а прадаўшчыца яе ўгаварвае:

— Купі, куманька, праз гэтае шкло ўбачыш курыцу ў тры разы большую. А цана недарагая, усяго фунт пуху.

Аблізваецца лісіца і шкадуе, што дагэтуль шмат пуху змарнавала.

Заяц цікавіцца футранымі ботамі. У іх лапам цёпла, а галоўнае, боты падбіты капыткамі баранаў. Ніякі паляўнічы не дагадаецца па слядах, куды заяц пайшоў.

Дзік захапляецца бычынымі рагамі. Прадаўшчыца ўгаварвае:

— Рогі вам на месцы прыробім. Моцны лоб з гэткімі рагамі дасць страху кожнаму.

Карацей гаворачы, пабеглі звяры шукаць сродкі для пакупак.

Вяртаючыся, кожны звер па слабасці затрымліваўся ў рэстаране. Лісіца, седзячы за столікам, абгрызвала курапатку, заяц уплятаў салатку, вожык частаваў вавёрку арэшкамі і нешта шаптаў ён на вушка, ад чаго рыжая прыгажуня сарамліва закрывалася хвосцікам, а воўк быў ужо амаль п'яны.

Афіцыянты — факстэр'еры круціліся паміж столікамі на задніх лапках, не паспяваючы абслужваць наведвальнікаў. На эстрадзе казёл, задзёршы галаву, спяваў пад акампаніямент сарны жахлівы раманс.

— Сюды! — зароў воўк. — Падавай сюды!

Факстэр'ер услужліва падсунуў меню, але воўк, не гледзячы на карту, паказаў на зайца:

— Давай мне гэтакага касапузага. І каб быў прысмажаны па-англійску, з кроўю. Ды падкінь бутэльку жалудзёвай.

— Выбачайце, — пралепятаў факстэр'ер, — у нас зайчаціны няма.

— Як няма, калі тут сядзіць бясхвосты! — ускіпеў воўк.

— Але ж гэта госць! — жахнуўся факстэр'ер.

— У глотку табе косць, не прызнаю гасцей — цягні за вушы лыпавокага! — зароў воўк і падняў такі гармідар, што сам мядзведзь выйшаў з-за буфета наводзіць парадак.

Зразумела, выйшлі звяры з рэстарана без капейкі за душою. Толькі запаслівы вожык праводзіў пад лапку вавёрачку, цягнучы мяшочак з арэшкамі.

Што ж, людзі мілыя, выбіраючыся за пакупкамі здараюцца і ў нас падобныя гісторыі. Звярам гэта прабачыць можна, а чалавеку...

Дзядзька Лявон

